

IPARJOGI SZEMLE

XXIV. évfolyam
Jahrgang

GEWERBERECHTLICHE
RUNDSCHAU

1930 Február 2. SZÁM
Nr.

HAVI FOLYÓIRAT
MONATSSCHRIFT

Tagsági járulékként..... 10 P
Jährlicher Bezugspreis

AZ IPARJOGVÉDELMI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

SZERKESZTIK: DR. BÁNYÁSZ JENŐ és DR. FAZEKAS OSZKÁR
SCHRIFTLEITUNG:

Kiadja: az Iparjogvédelmi Egyesület — Herausgegeben von: Verein für Gewerblichen Rechtsschutz, Budapest
V., Alkotmány ucca 8.

NE FELEJTSE EL

MINDEN KÁVÉITALBA KÁRÓ-
FRANCK VALÓ. A KOCKA-
ADAGOLÁSÚ FINOM KÁVÉ-
ÍZESÍTŐ ELŐNYEI: FINOM
ZAMAT, NAGY SZINEZŐ ERŐ,
LEGNAGYOBB KIADÓSÁG,
KÉNYELMES KEZELÉS.
PRÓBÁLJA KI — EGY KISÉR-
LET ÖNT IS MEGGYŐZI!
ÜGYELJEN JÓL: VÉDJEGY A
KÁVÉDARÁLÓ, MINT MINDEN
„VALÓDI FRANCK” KÁVÉPÓTLÉKNÁL

32

a Szent István

Csokoládé

minősége vetekszik bármely
svájci csokoládé minőségével

Gyártja:

Kőbányai Polgári Serfőző és Szent István Tápszerművek Rt.
Budapest-Kőbánya

HUNYADI JÁNOS

természetes
keserűvíz
világhírű!

JANINA

JANINA
ÉS
SENATOR

CIGARETTAPAPÍROK
ÉS HÜVELYEK A LEG-
JOBB MINŐSÉGŰEK!

SENATOR

A kellemetlen szagokat megszünteti a

KWIZDA FÉLE FLUID

KIGYÓ VÉDJEGY

TURISTAFLUID

Rég bevált aromatikus bedörzsölés kész-
vény, reuma, ischiás és zsábjánál

Valódián kapható a gyógyszertárakban

HYPEROL SZÁJVÍZTABLETTA

ILLATOSÍTOTT HYPEROLT TARTALMAZÓ TABLETTÁK.
A MINDENNAPI FOG- ÉS SZÁJÁPOLÁSHOZ!
JÁRVÁNYOK ESETÉN NÉLKÜLÖZHETETLEN

RICHTER GEDEON VEGYÉSZETI GYÁR RT., BUDAPEST X.

IPARJOGI SZEMLE

XXIV. évfolyam
Jahrgang

HAVI FOLYÓIRAT
MONATSSCHRIFT

GEWERBERECHTLICHE
RUNDSCHAU

AZ IPARJOGVÉDELMI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

1930 Február 2. szám
Nr. 2. szám

Tagsági járulékként..... 10 P
Jährlicher Bezugspreis

SZERKESZTIK: DR. BÁNYÁSZ JENŐ és DR. FAZEKAS OSZKÁR
SCHRIFTLEITUNG:

Kiadja: az Iparjogvédelmi Egyesület — Herausgegeben von: Verein für Gewerblichen Rechtsschutz, Budapest
V.. Alkotmány ucca 8.

A védjegytulajdonosok nemzetközi kongresszusa Budapesten

Az Iparjogi Szemle 1929. évi december havi számában részletesen beszámoltunk a

Nemzetközi Iparjogvédelmi Szövetség

1930. évi június első hetében tartandó kongresszusáról, amelynek keretében az

Iparjogvédelmi Egyesület

és a

Védjegytulajdonosok Országos Szövetsége

megrendezi a védjegytulajdonosok nemzetközi kongresszusát.

Az egyesületek vezetőségei ezúton is felhívják mindazokat a **védjegytulajdonosokat** (gyári képviselőket, stb.), akik a kongresszus **plakát, védjegyes áru és védjegyutánzatok** kiállításán részt ohajtanak venni, hogy a kongresszus irodájában (V., Alkotmány ucca 8 dr. Bányász Jenő főtitkáránál) jelentkezzenek.

Az ábrás és szóvédjegyek összetéveszthetősége és a német Reichsgericht

Irta: Dr. SCHUSTER RUDOLF, a m. Kir. szab. felsőbíró, ny. elnöke

A német legfelsőbb bíróság a védjegyek összetéveszthetősége kérdésében érdekes döntést hozott.

A felperes javára sörre és más italokra a következő szóvédjegyek vannak beajstromozva: „Grenzquell“, „Grenzbräu“, „Grenzbier“, „Grenztrunk“, „Grenz“. A négy utolsó védjegyet a felperes nem használja.

Az alperes javára ugyanarra az árunemre — későbbi prioritással — egy védjegyet van beajstromozva, amely ábrából és szóból van összeállítva: az ábra egy egyenruhába öltözött férfiút mutat, aki — a vállán fegyvert hordva — söröskorsóból iszik; a férfi mellett van egy útmutató „vámhivatal“ felirattal, és az ábra alatt feltűnő nagy betűkkel ez a szó látható: „Grenzjäger-Bräu“.

A felperes a két védjegy összetéveszthetősége okából törést kér stb.

Mindkét alsóbíróság a keresetet elutasította, mert úgy találta, hogy nem forog fenn összetéveszthetőség.

A Reichsgericht a felperes felülvizsgálati kérelmének helyt adott és a kereset értelmében döntött, mert az összetéveszthetőséget fennforogni látja. Az ítélet indokolása igen részletes; lényegesebb részei ezek:

Az a körülmény, hogy a felperes a javára beajstromozott védjegyeknek egy részét nem használta, súlytalan; azokat használatba venni bármikor jogosult. Az összetéveszthetőség megállapításának szempontjából a használatba nem vett védjegyekre is figyelemmel kell lenni.

Az összetéveszthetőség kényes meghatározásánál mindig figyelembe kell venni, hogy a *védjegyből, mint szóból*, mi ma-

rad a közönség emlékezetében, továbbá figyelembe kell venni a szó *fonetikus hatását*, és végül figyelmet érdemel az, hogy az egészről *milyen fogalom rögződik* meg a néző, illetve halló emberben. Nem szükséges, hogy ezek a kellékek mind egyesítve, egyszerre fennforogjanak az összetévesztés megállapítása végett. A jelen esetben kétségtelen, hogy a felperes védjegyeiben, és az alperes védjegyében, úgy ennek ábrájában (határvámőr), mint a „Grenzjäger“ szóban a „Grenz“ (határ) szó, ami kiemelkedik, a határra utaló útmutatóban és a határőr egyenruhájába öltöztetett férfiábrában is. A „Grenzjäger“ szóhoz hozzátett „Bräu“ szó a jelen esetben teljesen jelentőségnélküli és nem disztingváló akkor, mikor italokról van szó. Az összehasonlításnál tehát döntő szerepe csak a „Grenz“-nek jut. Az a körülmény, hogy az alperes a „Grenz“ és „Bräu“ szavak közé a „Jäger“ szót ékelte be, az összetévesztést annál kevésbé zárja ki, mivel ennél a kérdésnél is csak a forgalmi körök felfogása lehet irányadó; ezek pedig, tekintettel arra, hogy különösen hosszabb szavaknál szokásos azoknak rövidített alakban való használása, jogosan lehetnek abban a nézetben, hogy a „Grenzbräu“ csak rövidített alakja a „Grenzjägerbräu“-nak, úgyhogy az összetéveszthetősége a felperes és az alperes védjegyeinek annyira nyilvánvaló, hogy a forgalmi körök e védjegyekben nem fognak más-más termelőüzemre gondolni. Végül érdekes — és a felülvizsgálat szempontjából fontos — az a kijelentés, hogy az összetéveszthetőség kérdése nem ténykérdés, hanem jogkérdés, mert *megállapított tényekből folyó jogi következtetésről*, tehát felülvizsgálat alá eső kérdéssről van szó.

Ez a határozat bennünket nemcsak azért érdekel, hogy abból az látható, hogy a német legfelsőbb bíróság e fontos kérdéssel mily behatóan és a forgalmi körök felfogásának figyelembevételével foglalkozik, hanem azért is érdekel bennünket, mivel a mi védjegyjogi határozatainkban megnyilvánuló felfogás a fenti ítélet álláspontjával egyező és helyes irányban halad, mely irány ily ítélet által csak megerősítést nyer.*)

Az üzleti és üzemi titok jogi oltalma

Irta: Dr. MESZLÉNY ARTUR, egyetemi tanár, budapesti ügyvéd

I. Az üzleti titok oltalmára irányuló törvényhozói és törvényalkalmazói törekvések oly régiak, amilyen rég képvisel az ily titok értéket, jelentőséget. Kohler (Der unlautere Wettbewerb, 1914., 248. l.) idéz egy 1721 ápr. 4-i szász rendeletet, mely a Bestrafung ungetreuer Klöppelmaße betreffend, amely fogházbüntetéssel fenyegeti azokat a csipkekészítőket, festőket és mintacsinálókat tiltja el attól, hogy idegennek a munkát megmutassák, arról közlést tegyenek, vagy idegenben munkát vállaljanak, ami mutatja, hogy a versenytalálomnak a titokvédelemmel való összefüggését már akkor felismerték. Az angol bíróságok már 1822-ben foglalkoznak azzal a kérdéssel, mennyiben kell az üzlet átruházásával egyúttal az üzemi titkot is átruházottnak tekinteni, s a Pryson v. Whitat esetben (1822, Sebastian 26.) a kérdésre igennel felelnek, kimondván, hogy „although the policy of the law will not permit a general restraint of trade, yet a trader may sell a secret of business and restrain himself generally from using that secret.“¹⁾ A Hagg v. Darley esetben (1878 Sebastian 604.) az al-

*) Az id. ítéletet és megbeszélést l. a »Juristische Wochenschrift« 1929. évi 44. sz. füzet. 3006. old. Az ítéletet a német Reichsgericht 1929. júl. 9-én 612—1928. II. sz. a. hozta.

1) Kohler id. m. 249. l.

peres kötelezte magát, hogy a titkot 14 évig nem használja fel. A bíróság megállapította, hogy a versenytildalomra vonatkozó jogszabályok nem nyerne alkalmazást oly esetben, amikor nem maga az üzlet vitele, hanem csak valamely titok felhasználása esik a tilalom alá.²⁾ Ugyanezt az irányzatot követik az amerikai bíróságok: így a *Peabody v. Norfolk* esetben (1868, *Sebastian* 290.) arról volt szó, hogy a kilépett alkalmazott harmadik személlyel közölte azt a titkot, amelynek megőrzésére kötelezte volt magát, s e harmadikkal szövetkezett a titok kihasználására.³⁾ A bíróság megadta az *injunction*-t az alkalmazott ellen is, a harmadik ellen is, „who was fully aware of the circumstances”. Már itt szögeztem le azt a newyorki döntést is (*Little v. Gallus, Kohler* id. h. 250. l.), amely kimondja, hogy a titoktartás kötelezettsége azt az alkalmazottat is terheli, aki a szolgálati szerződés idejében kiskorú volt.

A kontinensen az üzleti titok modern védelmét a genialis Gode Napoleon alapította meg. A code pénal 418. cikke, amelyet csak egyes részleteiben módosított az 1863 május 13-i törvény, kimondja, hogy:

„Tout directeur, commis, ouvrier de fabrique, qui aura communiqué ou tenté de communiquer à des étrangers ou à des Français résidant en pays étrangers des secrets de la fabrique ou il est employé, sera puni d'un emprisonnement stb. Si ces secrets ont été communiqués à des Français résidant en France, la peine sera stb.”

A párizsi Cour d' Appel ennek megfelelően már 1887-ben meg is büntette ama közkereseti társaság tagjait, akik egy konkurrens gyár munkásait rábírták, hogy állását hagyja el és náluk állítsa fel a munkaadójánál alkalmazásban levő és titokban tartott gépekhez hasonló gépeket. A munkás ki is lépett és a gépek famodelljeit elkezdte készíteni, de akkor a dolog kipattant és vádat emeltek. Minthogy a társaság egyik tagja belga állampolgár volt, a Cour d' Appel 1887 július 27-i ítéletében⁴⁾ a szigorúbb büntetési tételt alkalmazta és a munkást a kísérletért mint tettest, a társaság tagjait pedig mint részeseket ítélte el. Még messzebb megy a belga Code pénal 309. és a hollandiai Btk. 273. cikke, amelyek már azt a harmadik személyt is büntetik, ki jogtalanul behatol a titokba, s nemcsak azt, aki felhasználja, ami a büntetést ok nélkül egy sokszor nehéz bizonyítástól teszi függővé; továbbá a törvények egész sora az alkalmazottat és munkást már a titok jogosulatlan közlése miatt is bünteti, versenycélzat és károkozó szándék hiányában is.⁵⁾ Hasonló a chilei Btk. 247. cikke és a venezuelai 1897 május 14-i törv. 302. cikke, Propriété Industrielle XIV. p. 175.⁶⁾ Végül az olasz Btk. 398. cikke kifejezetten belefoglalja a volt munkásokra vonatkozó tilalmat is a rendelkezés körébe.⁷⁾

Még tágabb az üzleti titok oltalmának köre magánjogi szempontból, ahol jelesül nem tesz különbséget, vajjon aktív vagy volt alkalmazottról van-e szó. Így, noha a francia Code pénal említett 418. cikke kifejezetten csak a szolgálati idő alatt elárult titokra vonatkozik, a polgári bíróságok elejétől fogva a volt alkalmazott részéről elkövetett árulást is magánjogi vétségnek tekintették és a tettest kártérítésre kötelezték (így a grenoble-i Cour d'Appel 1872 máj. 23. és a cour de Cassation 1873 júl. 23., *Pataille* 1872. p. 327. és 1873. p. 238.). Oltalmat nyújt az ipari titok elárulása ellen volt alkalmazottal szemben is az angol-amerikai jog (v. ö. *Browne, A treatise on the Law of Trade-Marks*, 1873., 431. s. k. 11., idézi *Kohler, Gesammelte Abhandlungen*, 1883., 62. s. k. 11.). Ugyanígy tiltja az 1922 augusztus 7-i belga törvény az üzemi (secret de fabrication) és az üzleti titok (secret d'affaires) elárulását magánjogi felelősség és kártérítés terhe mellett.⁸⁾

A német jog az ipari, üzleti titok megsértése ellen csak a tisztességtelen verseny körében ad orvoslást. Ez természetesen a bíróságok igazságérzetét abban az irányban befolyásolja, hogy a verseny fogalmának körét minél tágabbra vonják meg. Fölötte tanulságos e részben a Reichsgericht 1917 július 3-i V. 54—1917. sz. ítéletében foglalt következő okfejtés:⁹⁾

Aki mint tudományosan képzett alkalmazott egy ipari vállalatban folytatott tevékenysége által tudományos ismereteit kibővíti és technikai képességeit növeli, szóval tudományos és technikai képzettségét öregbíti, versenyt támaszt, ha más versenyvállalatba belép és ott az ily

módon megnövelt képességeit értékesíti; versenyt folytat más versenylenek elősegítésével (Rg. Entsch. in Strafs. Bd. 47. 128. l.). Ezt nem teszi kérdésessé az, hogy a verseny megengedett. A törvény (UWG. 17. §) fogalmilag nem kívánja meg, hogy maga a verseny a jóerkölcsökbe ütközzék. (RG. Entsch. in Strafs. 45. k. 254. l.) Az alkalmazott ugyan jogilag nincs gátolva abban, hogy képességeit ily módon kihasználja, még akkor sem, ha az általa szerzett ismeretek üzemi titkokkal való foglalkozáson alapulnak. Ebben az értelemben még üzemi titkokat is értékesíthet. Azonban büntetendővé válik, azaz büntetőjogi értelemben tisztességtelen versenyt követ el, ha a törvényben meghatározott egyéb tényállásbeli elemek fennforognak (RG. Entsch. in Strafs. 45. k. 254—256. l.), különösen tehát, ha az üzemi titkot „a törvénybe vagy a jóerkölcsökbe ütköző cselekménnyel” szerezte meg...

Ígaz, hogy az alkalmazott az üzemi titkot az állásból való távozáskor magával viheti akkor is, ha tisztességtelen úton jutott hozzá; büntetendővé csak akkor válik, ha azt tényleg értékesíti (vagy másokkal közli). Ez a német ipar szempontjából igen aggályos eredményre vezethet, hogyha az alkalmazott a titkot külföldre viszi vagy csak ott értékesíti, ami gyakran az ő büntetőjogi felelősségrevonásának lehetetlenné tételével egyértelmű.

Noha a német jog elvileg csak a szolgálati viszony fennálltának tartama alatt kötelezi az alkalmazottat a titoktartásra (UWG. 17. §), mégis elismeri a Reichsgericht (1911 nov. 21. 852/11. Mark. u. Wettb. XI. 323.), hogy „lehetnek esetek, amikor a jóerkölcsbe ütközik, hogy az alkalmazott a szolgálata alatt megtudott üzleti titkot kilépése után a maga számára felhasználja”, s így adva lehet a törvény 1. §-ának esete.

II. A magyar jogban az üzleti és üzemi titok a Tvt. 15. és 21. §-ában nyert oltalmat. Az előbbi a magánjogi, az utóbbi a büntetőjogi oltalom felől rendelkezik. Másutt¹⁰⁾ már rámutattam arra, hogy a két § mind a tényállás, mind a joghatás körében különbözik a megkívánt és ily szoros összefüggésű materiálisan szinte magától értetődő összhangot. Megközelítőleg párhuzamosan a két rendelkezés csak az 1. bekezdések körében fut, míg a 15. § 2. bek.-nek a 21. § 3. bek. felel meg nagyjában. Ellenben még az 1. bek. körében is megvan az a feltűnő eltérés a 15. és a 21. § között, hogy míg az előbbinél a tényálláshoz tartozik az, hogy a cselekményt „verseny céljára” kövessék el, addig a büntetendő cselekmény tényállásából a 21. §-ban ez a kellék hiányzik. Ebből folyólag kétség marad fenn arra nézve, vajjon a 21. §-ban meghatározott bűncselekmény tényállásához tartozik-e az, hogy a cselekményt „verseny céljára” kövessék el.

Ez persze megtermi a maga fanyar gyümölcseit. A budapesti kir. ítélőtábla

annak vizsgálata nélkül, hogy alperes tiltott úton szerezte-e meg a francia gyár vezérképviselőt, megállapítja, hogy a panaszolt cselekmény egyedül a TVT. 15. §-a alapján volna tiltott cselekménynek minősíthető. Az alkalmazottnak a munkaadó ellen elkövetett ily cselekménye azonban a törvény 21. §-a értelmében csak büntető eljárás tárgya lehet, de a cselekmény abbahagyása nem követelhető (6. P. 13.933—1925., *Bányász* id. m. 220. l.).

Teljes félreértése az intézmény céljának, teljes meghiusítása a rendelkezés gyakorlati hathatóságának! A TVT. 1. § 3. bekezdése szerint a törvény III. fejezete arról rendelkezik, hogy a tisztességtelen verseny mely megnyilvánulásait kell büntetni s a 21. §-nak a TVT. keretében egyáltalán csak akkor van helye, ha versenycselekményt pónalizál. Amit a TVT. a 2. §-tól kezdve végig szabályoz, az mind tisztességtelen verseny és tehát mind alá esik az 1. §-ban foglalt generális klauzulának, vagyis adott esetben mind alapjául szolgálhat az abbahagyási keresetnek. A büntetés ezen felül jár ki súlyosabb cselekmények elkövetőinek. Ha a törvény valamit büntet, abból arra kell következtetni, hogy az magánjogilag is jogsértés és kiváltja az 1. §-ban foglalt magánjogi szankciókat, míg megfordítva a következtetés nem áll meg: lehet valami tisztességtelen verseny magánjogi értelemben anélkül, hogy büntetés alá esnék. De ebből a törvényhozóra az a kötelesség hárul, hogy ha már különbséget tesz a magánjogi és büntetőjogi tényállás között, akkor az előbbi legyen a tágabb, az utóbbi a szigorúbban körülhatárolt. A TVT. 15. és 21. §-ainál a dolog megfordítva alakult. A TVT. szövegében az az irracionális helyzet állt elő, hogy a büntetőjogi oltalom köre tágabb, mint a magánjogié. Ez okozza az ilyenféle kiisklásokat. Ez az eset különben szörványos döntés maradt.¹¹⁾

11) L. a Budapesti Törvényszék 43.796/1928. sz. ítéletét alább.

10) A tisztességtelen versenyről szóló törvény magyarázata Budapest, 1923., 163. l.

2) Kohler id. h.

3) Kohler id. m. 250. l.

4) Propriété Industrielle III. p. 95., idézi Kohler, Aus dem Patent- und Industrierecht, 1889. I. füz. 91. l.

5) Kohler Unl. Wettb. id. m. 254. l.

6) Kohler id. h. 263. l. 1. j.

7) Kohler id. m. 265. l. 3. j.

8) Albert Capitanine, Lettre de Belgique, Propriété Industrielle 39. évf. 53. l.

9) Markenschutz und Wettbewerb XIII. évf. 210. l.

A TVT. 15. § 3. bek. köre egyébként a 21. § 2. bekezdésénél annnyival tágabb, hogy nemcsak szolgálati, hanem társas viszony esetére is alkalmazásba jön, viszont annyiban szűkebb, hogy a titoknak csak a verseny céljára való felhasználását tilalmazza, míg a 21. § — ugyancsak a szolgálati viszony keretében — de a titokkal való bárminő visszaélést — nemcsak annak felhasználását verseny céljára — bünteti.

Mindezek az inkongruenciák azonban még a kisebbik baj. A nagyobb baj az, hogy az üzleti titok oltalmának köre még a legkiterjesztőbb értelmezés mellett is szűk, illogikusan szűk, mert az oltalomra ugyanolyan joggal igényt tartó érdekeket abból belátható ok nélkül kirekeszt.

A TVT. rendszeréből kifolyólag a fennálló jogi helyzet tudvalevőleg úgy alakul, hogy a TVT. 1. §-ában foglalt generális klauzulánál fogva üzleti versenyt üzleti vagy üzemi titok elárulásával vagy felhasználásával szem szabad az üzleti tisztességre vagy általában a jóerkölcsbe ütköző módon folytatni. Amennyiben tehát az üzleti vagy üzemi titok elárulása vagy felhasználása versenytény, annyiban már az 1. § alapján abban hagyást vagy kártérítést lehet követelni. A TVT. 15. §-a következőleg csak akkor lép akcióba, ha a tényállás már az 1. § alapján nem tisztességtelen verseny. Itt aztán tág tere van a jogászai élelemének az érvényesülésre. Így utalni lehet arra, hogy míg az 1. § tényállásához tartozik a verseny *tényleges* folytatása, addig a 15. § tényállása már meg van valósítva akkor, ha valaki a titkot verseny *céljára* használja fel, a verseny folytatásának tehát csak mint célzatnak, speciális dolognak, de nem mint ténynek kell szerepelnie. A szolgálati vagy társas viszony tartama alatt továbbá a cselekmény már el van követve a titok pusztá elárulásával is és az alkalmazott vagy üzlettárs részéről speciális dolog nem kívántatik meg. Mindkét esetben elég, ha a titok felhasználása „verseny céljára” történik, akár a felhasználó maga, akár más akar ezzel versenyt folytatni. Míg továbbá harmadik személy a jogsértést csak a bár tisztességes úton megtudott titoknak a jóerkölcsbe ütköző módon való felhasználásával követheti el, addig az alkalmazottnak a szolgálati viszony tartama alatt tilos az e minőségénél fogva megtudott vagy rábizott titoknak az elárulása is, sőt — visszakövetkeztetve a 21. §-ban foglalt büntető rendelkezésből a magánjogra (1. fent) — a titokkal való bárminő más visszaélés is. Végül kiegészíti e rendelkezéseket még az a speciális szabály, hogy akire az üzleti érintkezésben műszaki jellegű mintát vagy utasítást, így különösen rajzot, modellt, szabást vagy receptet bíztak, annak azt nem szabad verseny céljára a maga vagy más javára felhasználnia.

III. E sokféle szabályt persze az teszi nehezen áttekinthetővé, hogy tényállásaik részben egymásba folynak, egymást fedik, részben pedig egymástól eltérnek, s így minden konkrét esetben megtörténhetik, hogy az két vagy több tilalom alá is ütközik — büntetőjogi nyelven: alaki halmazat — vagy egyikbe sem, amikor is a cselekményre a jog nem reagál, noha az esetleg nagyon is kihívna ezt a reakciót. E tétellemet legjobban az világítja meg, ha e jogszabályoknak mintegy negatív lemezét mutatom be, azt, hogy mely tényállásokkal szemben marad a fennálló jog passzív.

1. Tisztességes úton megtudott titok felhasználása nem verseny céljára, harmadik személy (nem alkalmazott) részéről.

A bpesti kir. ítélőtábla B. I. 5443/1924. sz. ítéletének (Iparjogi Szemle XXIII. évf. 7. sz. 12. l.) alapjául az a tényállás szolgált, hogy a vádlott a főmagánvádlóval valami egyedárusítás megszerzésében való társulás iránt folytatott tárgyalásokat, amelyek során a sértett maga közölte a vádlottal az egyedáruságra vonatkozó üzleti feltételeket. Ezek a vádlottnak annyira konvenáltak, hogy a sértettel a szerződési tárgyalásokat megszakította és az egyedáruságot maga szerezte meg a sértett kinullázásával. Felmentő ítéletének indoklásában azt mondja a Tábla:

Az üzleti életben tett bizalmas közlések csak abban az esetben lennének az üzleti titok fogalma alá vonhatók, ha azok a közlés idején már valóságos üzleti értéket képviseltek és emiatt azokra nézve a tárgyalások folyamán titoktartási kötelezettség köttetett volna ki. A vétés további tényálladási eleme, hogy az üzleti feltételeket és tényeket elárulni utján, vagy a törvénybe vagy a jóerkölcsbe ütköző módon tudta légyen meg. Elárultnak azt a titkot kell tekinteni, amelyet az közöl a tettesel, akinek kötelessége volna azt megőrizni. Nem lehet szó tehát elárulásról akkor, ha az esetleg üzleti titkot képezhető tényeket maga a jogosult s az azok felett szabadon rendelkező főmagánvádló közölte a vádlottal, és pedig abból a célból, hogy őt pl. társul megnyerje, amely körülmény kizárja azt is, hogy a vádlott a feltételek és tények birtokába a törvénybe vagy a jóerkölcsbe ütköző módon jutott volna.

Azt megállapította ugyan a kir. ítélőtábla is, hogy

vádlott a tisztességes úton tudomására jutott körülmények ismeretében szerezte meg az egyedárusítási jogot, aki a főmagánvádlóval kötött megállapodást, a feltételek be nem tartása miatt, egyidejűleg stornírozta. Ez a cselekmény azonban — bár kétségtelenül a jóízlésbe ütközik — a fent kifejtettek szerint sem a vád tárgyává tett, sem más bűncselekmény tényálladásként megvalósítására nem alkalmas.

A döntés a törvény betűje szerint kétségtelenül helyes, s teljesen érthető, ha a büntetőbíró itt megáll és nem tudja a cselekményt a paragrafus alá subsumálni. Azonban alig lehet kétség a felől, hogy ez a cselekmény mégis csak több, mint egyszerű ízléstelenség, s így de lege ferenda az esetnek tanulságul kell szolgálni arra nézve, hogy a titoksértés tényállását tágabban vonjuk meg az eddigienél és jelesül a formailag „tisztességes” úton, de tartalmilag mégis a bizalommal való visszaélés útján felhasznált titoknak is megadjuk a büntetőjogi oltalmat.

2. Tilos-e a titok továbbadása, ha az nem „verseny céljára” történik, vagy ha nem valósítja meg önmagában a „felhasználás” fogalmát? A Reichsgericht kimondotta, hogy a titoktartási kötelezettség nincs megsérve, amikor az alkalmazott az apjának titoktartás terhe mellett tett oly közlést, amely jogosult érdekek megővására szolgált (1919 nov. 17., VI. 275/1919. sz., Markenschutz u. Wettb. XIX. 166. l.). De a dolog nem mindig ilyen ártatlan. Tudok egy esetről, amikor egy külföldről nagy költséggel idehozott kelmefestőmester az ő gondosan titkolt festési eljárását bizalmasan közölte alkalmazott-társával, aki azt közös főnöküknek árulta el. A főnök erre nyomban elbocsátotta a külföldi alkalmazottat és vígan használja a festési titkot. A főnök nem követte el a 15. § 1. bek.-ben körülírt magánjogi jogsértést, mert az alkalmazott és főnöke közt versenycélzat nem képzelhető, de a törvény fent kifejtett értelme szerint nem követett el büntetendő cselekményt sem, mert hiányzott fogalmilag a versenycélzat. A másik értelmezés arra a kétes értékű eredményre vezetne, amelyre a Budapesti Tábla fent idézett döntése jut, hogy t. i. a főnök büntetés alá esnék ugyan, esetleg kártérítésre is köteles volna, de a titok felhasználásának abban hagyására nem volna szorítható. Az alkalmazott-társ pedig egyáltalában nem vonható felelősségre, mert nem „használta fel” a titkot, csak „elárulta”. Pedig a legkirívóbb hűtlenséget, a bizalommal való visszaélést, tulajdonképp ő követte el. Helyesebb ezért a csehszlovák 1927 júl. 15-i 111. sz. TVT. 13. § 1. bek., amely egyfelől az alkalmazott részére bármi módon hozzáférhetővé vált titkot bevonja a tilalom körébe, másfelől pedig versenycélzatot nem követel meg, csak azt, hogy a titok „verseny céljára felhasználható” legyen.

Az üzleti titok elárulása nem alkalmazott részéről önmagában fennálló jogunk kívül nem büntetendő cselekmény és a TVT. alapján magánjogilag sem tilos cselekmény, hacsak már önmagában a TVT. 1. §-a alá nem esik, tehát maga az elárulás nem hitelrontás, hírnévrontás, vagy nem történik avégből, hogy a titkot más versenytárs használja fel. Vajjon általános jogelvek alapján az ily cselekmény magánjogilag tilos-e, más lapra tartozik.

Mindenesetre feltűnő, hogy a TVT. által közvetlenül szem előtt tartott tényállás szerint a törvénybe vagy a jóerkölcsbe ütközést más személynek kell megvalósítania, mint a felhasználást, miből folyólag nem állnak be a jogkövetkezmények, ha a felhasználó nem tudott arról, hogy az eláruló tisztességtelen úton jutott a titok birtokába. Az elárulónak tehát csak el kell titkolnia a megszerzés útját, s akkor ő is, a felhasználó is minden jogkövetkezménytől mentes! Itt is látszik, mennyire szükséges lehet az abbanhagyási keresettel egybekapcsolható eltiltás, amely a jóhiszemű felhasználóval szemben is alkalmazásba jöhet.

3. A most kifejtettek értelmében az, akire nem „üzleti érintkezésben” híztak a 15. § 2. és a 21. § 3. bek.-ében említett műszaki jellegű mintát vagy utasítást, hanem azt más úton tudta meg — feltéve, hogy maga ez az út nem a jóerkölcsbe ütköző —, azt akár verseny céljára is felhasználhatja. Mi az „üzleti érintkezés”? Üzleti érintkezésben áll két versenytárs, akik ugyanabba a kávéházba járnak s kártyázás közben az egyik a másiknak kifecsegi a maga műszaki titkát? Az egyik talán oly ravasz, hogy a másik együgyűből tervszerűen kiszedi a fontos adatokat? Milyen nehéz ezt a beugratást bizonyítani! S ez a Schlaumeier szaladhasson haza s kezdhesse használni a receptet, mintát stb.? A 15., 21. §-ok 1. bekezdése nem ad védelmet, ha a titok nem törvénybe vagy jóerkölcsbe ütköző módon jutott a versenytárs tudomására, vagy nem „árulták el” neki. Már láttuk fent, hogy a Kúria sem tekinti elárultnak az olyan titkot, amelyet maga a titok birtokosa közöl másokkal, s annak felhasználásában csak a józólás elleni vétséget lát. Nem „üzleti érintkezés” továbbá a munkaadó és alkalmazottja közti érintkezés sem (RG. 1910 okt. 20. I. 590/104. Mark. u. Wettb. XI. 10. I.). De a titoknak verseny céljára való felhasználása erkölcsellen és így tilalmazandó volna akkor is, ha nem „üzleti érintkezésben” jutottak a birtokába, amint egyszer ez a felhasználás a bizalommal való visszaélésként jelentkezik. A TVT. 1. §-a a magánjogi oltalom keretében ríkítöbb esetekben segíthet; de nagy kérdés, szabad-e itt megállnunk és a bizalommal való ily cinikus visszaélést megtorolatlanul hagynunk.

4. Ha üzleti érintkezésben ugyan, de nem műszaki jellegű mintát vagy utasítást használnak fel akár verseny céljára is, a TVT. 1. § körén túl nincs paragrafus. V. ö. a fent már említett esetet, amikor az egyedáruság megszerzésére társulók egyike az adatokat a másiktól kitudva, magához kapartintja az egész jó üzletet. Ide vág a budapesti kir. törvényszék következő döntése is:

A versenytörvény 15. §-a, amely az üzleti vagy üzemi titok jogosulatlan felhasználását tilalmazza, ennek egyik eseteként sorolja fel az üzleti érintkezésben másra bízott műszaki jellegű minta, rajz vagy modell jogtalan felhasználását. Magától értetődik, hogy ennek a műszaki jellegű mintának vagy rajznak olyannak kell lennie, amely üzemi vagy üzleti titkot képez, amelyről tehát csak a beavatottak szerezhetnek tudomást, s amely magából az eladásra kerülő áruból fel nem ismerhető. A kir. törvényszék álláspontja szerint sem a tárcsák méretezése, sem azok lyukbeosztása üzemi titkot nem képezhet, mert azok bármely szakértő által egyszeri rátekintés útján utánozhatók, s így a felperes által átadott rajzoknak sincs semmiféle műszaki jellege vagy jelentősége. (B. Tsz. — 42.286—1928., Iparjogi Szemle XIII. évf. 11. sz. 6. I.)

5. A szolgálati viszony megszűnése után a volt alkalmazott elárulhatja vagy verseny céljára is felhasználhatja az e minőségben megtudott vagy rábízott üzleti vagy üzemi titkot, míg az olyat, amelyet nem e minőségben tudott meg vagy bíztak rá, csak akkor használhatja fel, ha tisztességes úton jutott hozzá. Így jelesül a szolgálati viszony megszűnése után is fennáll a titoktartási köteleesség, ha a szolgálat vállalása éppen az üzleti titok kitudása céljából történt (K. VII. 3977—1927., idézi Bányász, Tisztességtelen verseny, Bpest 1929., 71. I.), vagy ha valaki e célból csak színlegesen vállalt alkalmazást (Kohler id. h.).

A most érintett álláspontot — úgy látszik — a Bpesti Kamara Juryje is osztja, amikor kifejti:

„Eldöntendő kérdés tehát, vajjon az alkalmazott a munka minőségénél fogva megtudott vagy reabízott titkot árult-e el, avagy azt pl. gazdája távollétében csente el (lerajzolta a modellt). Utóbbi esetben felelősségre vonható az alkalmazotti viszony megszűnése után is, míg ellenesetben a törvény értelmében nem követett el tisztességtelen versenyt. A cselekménynek tehát törvénybe (csalás, okirathamisítás, lopás, ingó dolog rongálása, levéltitok- vagy magánlaksértés stb.) vagy a jóerkölcsbe kell ütköznie”. (J. 1462—1927., Bányász id. m. 217. I.)

Ehhez csak annyit jegyeznék meg, hogy a Jury bátran

lehetne valamivel kevésbé jogászias s helyezhetné a fősúlyt a bizalommal való visszaélésre, a *breach of faith*-re, ami egyfelől közelebbi és szabatosabb meghatározás, mint a jóerkölcs megsértése, másfelől függetlenül őt a Btk. kategóriáitól, amelyek itt közömbösek is, mert pl. éppen a *modell lerajzolás*a történhetik lopás, ingórongálás, magánlaksértés stb. teljes kizárásával és mégis erkölcsileg époly elítélendő, gazdaságilag époly károsító, jogilag tehát époly büntetendő lehet, mint ha ily cselekményekkel kapcsolatos volna.

Ha nem is kifejezetten, de mégis meglehetősen határozottsággal koncedálja ezt a m. kir. Kúria is egy legutóbbi eléje került esetben. A munkaadó egy mintakollekciót adott át utazó ügynökének azzal a rendeltetéssel, hogy azt ügynöki tevékenysége során felhasználja. Az ügynök a kollekciót az alkalmazási viszony megszűnése után is magánál tartotta a végből, hogy azt egy munkaügyi perben bizonyítékul felhasználhassa (tehát nem tisztességtelen verseny céljából!). A Kúria egy másik perben megállapította, hogy az ügynök megsértette a titoktartási köteleiséget, mert:

Nem vitathatja sikerrel a felperes (az ügynök) azt, hogy őt a titoktartás csak a szolgálat tartama alatt kötelezte, mert az alkalmaztatási viszony megszűnésével a szerződés értelmében a dolgot felperes visszaadni tartozott és ha ennek ellenére azt vissza nem adta, hanem továbbra magánál tartotta, maga teremtett olyan helyzetet, amelyben az üzleti titok megsértése a szolgálati viszony megszűnése ellenére és annak utána is lehetővé vált... (Kúria P. VII. 3977/1927., Jogi Hírlap 1929. évf. 683. sz.)

Ha a Kúria itt a szerződés szavaira hivatkozik, ez nem jelenti azt, hogy más lenne a helyzet, ha a szerződés e részben semmit sem tartalmazott volna, mert természetes, hogy a mintakollekció nem az utazó ügynöké, hanem a főnöké. S fontos leszögezni azt is, hogy a Kúria a titoksértést megállapítja anélkül, hogy annak elárulása vagy versenycélzatú felhasználása történt volna, pusztán a titokkal, a főnök bizalmával való visszaélés alapján.

„A szolgálati viszony megszűnése” alatt egyébként a jogi és nem a tényleges megszűnést kell érteni s ehhez képest az alkalmazottat nem menti fel a titoktartás köteleessége alól, ha szolgálatát egyoldalúan elhagyja (így az osztrák 1923 szept. 26-i TVT. Indokolása a Törvényjavaslat 10. §-ához), sőt *eadem ratione* akkor sem, ha a főnök bocsátja el őt jogtalanul és a felmondási időre vonatkozó jogáról nem mond le.

Hogy a harmadik személy, aki a versenytárs volt alkalmazottja által a bizalommal való visszaélés útján birtokába jutott titkot felhasználja, tisztességtelen versenyt követ el: ezt a Bpesti Kamara Juryje minden megkívántató világossággal már megállapította.

Felperes panasz tárgyává teszi — úgy mond — versenytársának azt az üzleti eljárását, hogy elbocsátott alkalmazottja révén titkosan kezelt névjegyzékét versenytársának kiszolgáltatta. Hangsúlyozza, hogy volt alkalmazottja oly ügykörben dolgozott, amelynek keretén belül a vevők névjegyzékének megszerzése módjában nem állhatott. A Jury nézete szerint az a munkaadó, aki a versenytárs volt alkalmazottja által titokban (vagyis az alkalmazott munkakörébe nem eső üzleti eljárások, bizalmas adatok, tervek, címek stb. feljegyzésével) megszerzett névjegyzékét a saját üzleti előnyére felhasználja (a volt alkalmazott útján körlevéllel, vagy egyéb tervszerű üzleti eljárással ezen evőket a saját részére elhódítani törekszik), meg nem engedett, tisztességtelen versenyt folytat. (J. 51.519—1928. Iparjogi Szemle XXIII. évf. 3. I.)

Senki sem akarja természetesen akár az alkalmazott jogos érdekeit, akár a versenyszabadság elvét veszélyeztetni. A Bpesti Kamara Választottbírósa igen kiváló gyakorlati érzékkel vonja meg a határt következő indokolásában:

A konkrét esetben alperes nem tudott alkalmazottjának üzleti titoksértéséről, másfelől pedig... felperes önként tárta fel a nála alkalmazást nyert egyén előtt üzemi titkait és így az alkalmazott a titkokat megengedett módon elsajátította és azokat alkalmazásának megszűnése után is a törvény határozott rendelkezése szerint joggal felhasználhatta, illetve azokat újabb munkahelyén joggal alkalmazta. A szabad verseny szempontjából nem is volna megengedhető a szolgálati minőségben megtudott üzemi titok további oltalma, mert a szabad verseny teljes megbénítására vezetne, ha az alkalmazott kilépése után azt, amit előbbi főnökénél megtanult, újabb alkalmaztatása helyén fel nem használhatná. Ez csak akkor volna a versenytársra nézve sérelmes, ha alkalmazottja az üzemi titkait a jóerkölcsbe ütköző módon

leste volna el, vagyis... ha a versenytárs alkalmazottját, vagy bárkit a versenytársa üzleti titkainak kikémlelése céljából bérelte volna fel. (Vb. 29.889/1926., Bányász id. m. 218. l.)

Legfeljebb még azt tehetnénk hozzá, hogy a „felbérlet” csak példakép van nyilván felhozva és hogy képzelhető sok más olyan machináció is, amely a főnök bizalmával való visszaélés útján, vagy egyébként a jóerkölcsökbe ütköző módon juttatja az alkalmazottat a titok birtokába, úgyhogy tehát a határvonalat akként kell meghúznunk:

a szolgálati viszony megszűnése után is tilos az alkalmazottnak elárulni vagy verseny céljára felhasználni az oly üzleti titkot, amelyet bár szolgálatának minősége folytán, de a jóerkölcsbe ütköző módon tudott meg, vagy amelyet a főnök a titoktartás kötelezettségével bízott reá.

Az utóbbi esettel pedig teljesen azonos elbírálás alá kell vonni azt a titkot, amelyről a volt alkalmazott a dolog természeténél fogva tudta vagy tudnia kellett, hogy azzal a titoktartás kötelezése természetesen velejár. Hogy az utóbbit is védeni kell, meggyőzően fejti ki a Reichsgericht 1897 márc. 2-i ítélete (Entsch. Strafs. 29. k. 426. l., idézi *Stadthagen*, Das Arbeiterrecht, IV. kiad., Stuttgart 1904. 207. l.): a főnöknek a titok megóvására irányuló felismerhető érdeke elég arra, hogy az alkalmazottat titoktartás kötelezze.

Utóbb azonban a Reichsgericht (1911 nov. 21. 852/11. sz. Mark. u. Wettb. XI. 323. l.) némileg megváltoztatta álláspontját és így érvel:

„Oly személyek számára, akik mint alkalmazottak, munkások stb. ipari üzemből tevékenykedtek, nem áll fenn jogi kötelezettség arra, hogy szolgálati viszonyuk megszűnése után titokban tartsák azt, amit tevékenységük alkalmából az üzem berendezése és az ott alkalmazott eljárás tekintetében megtudtak, és különösen, hogy ezt saját hasznukra ne értékesítsék, még akkor sem, ha oly dolgokról van szó, amelyek titoktartása az üzem tulajdonosának nyilvánvaló vagy kifejezett érdekében áll.”

Ily eljárást nem is lehetne a jóerkölcsbe ütközőnek tekinteni a RG. nézete szerint, mert az üzemtulajdonos titokvédelmi érdekével az alkalmazottnak az az egyenrangúan jogos érdeke áll szemben, hogy megszerzett ismereteit és képességeit saját boldogulására szabadon használhassa. Mindazáltal — teszi azonban hozzá a RG. — nem lehet kétséges, hogy képzelhetők esetek, amikben a jóerkölcsbe ütközik, ha az alkalmazott a szolgálati idejében megtudott üzleti titkot a szolgálatból való kilépése után a maga számára felhasználja.

Hogy melyek ezek az esetek: e kérdésre a fentiekben igyekeztem megfelelni.

E kíváncsisággal szemben az Iparjogvédelmi Egyesület 1929. évi november hó 19-én megtartott előadásom kapcsán Bernauer szabadalmi ügyvivő úr azt hangoztatta, hogy a volt alkalmazott önállósulását lehetetlenné tesszük, ha nem használhatja fel ama műszaki ismereteit, amelyeket a szolgálati viszony tartama alatt elsajátított. Ezt persze nem kívánja senki: a határ ott van, hogy az általános eljárási módok, amelyek az illető üzlet- vagy iparág gyakorlásához tartoznak, nem titkok, még ha titoktartás mellett bízták is az alkalmazottra, tehát a főnök egyoldalúlag nem teheti titokká azt, ami nem az.¹⁾ E kérdésre egyébként alább még visszatérek.

6. A szolgálati viszony tartama alatt az alkalmazott elárulhatja vagy verseny céljára felhasználhatja azt a titkot, amelyet nem e minőségénél fogva tudott meg és nem bízott reá a főnöke, a fenti 1—2. pontok korlátai között. A verseny céljára való felhasználást azért nem zárhatjuk ki elvileg, mert a törvényes versenytilalom nem abszolút, sőt már vélelem útján is eslehetik (KT. 53. § 2. bek.). Jelesül tehát az alkalmazott a részéről magánúton megtudott és nem a főnök által reabízott titkokkal szabadon élhet vissza:

a) ha azt tisztességes úton tudta meg (fent 1. p.), vagy
b) ha a visszaélés a titok továbbadásában áll anélkül, hogy az „verseny céljára” történnék, vagy az alkalmazott részéről „felhasználás” jellegével bírna (fent 2. p.). Tehát pl. fecsegési vágyból, fontoskodásból, feltűnési viselkedésből, könnyelműségből; de ugyanígy akkor, ha a titok elárulása tudományos, művészi vagy emberbaráti célból történik (v. ö. már az 1895-i német TVT. előmunkálatait, Bericht der IV. Kommission des Reichstags, 23. l., idézi *Cantor*, Die Konkurrenzklausel, Berlin 1911, 31. l.).

A napilapokból²⁾ veszem a következő esetet: egy részvénytársaság alkalmazottja, akinek egyúttal tulajdonában volt a társaság néhány részvénye, szolgálata körében megtudta, hogy az igazgatóság tagjai a közgyűlés hozzájárulása nélkül javadalmazásokat kaptak. Ezt a közgyűlésen kifogás tárgyává tette, amiért őt a társaság a szolgálatból felmondás nélkül elbocsátotta. A perben eljárását azzal indokolta, hogy mint részvényes jogosítva volt az ügyet a közgyűlésen szóvá tenni. A kir. Kúria kénytelen volt az alkalmazottnak igazat adni, mert nincs jogszabály, amely megtiltaná a részvényesnek, hogy köztudomásra hozzon oly tényeket, amelyeket mint alkalmazott tudott meg.

Hogy a titokvédelem megszűnik olyankor, ha annak közlését más jogi vagy magasabb erkölcsi parancs követeli (pl. tanzási kötelezettség, v. ö. Pp. 299. § 4., 5. p., ahol az „ipari titok” fogalmába beleértendő az üzleti titok is: v. ö. Kovács Marcell, A Pp. magyarázata, II. kiad., Bpest 1928, 696. l., 77. j.), — erre nem kell több szót vesztegetnem.

A csehszlovák 1927 júl. 15-i 111. sz. TVT. 13. § — sokkal helyesebben — nem tesz különbséget a titok megtudásának módjaitól, megelégszik azzal, hogy a titok verseny céljára egyáltalán felhasználható legyen és elégnék találja annak kiemelését (3. bek.), hogy „e szabályok nem vonatko-

EGY
ÉLVEZETTEL
TÖBB HA

SHAVINGSTICK
D'NOSEDA
Titan-Works Ltd
Budapest

D'NOSEDA
RUBBOROTVA-SZAPPANT
HASZNÁL

¹⁾ Így helyesen az osztrák TVT. Ind. is a 10. §-hoz.

²⁾ Dr. Andreas König: Handelsrechtliche Judikatur, sub. 2. Pester Lloyd 1929. dec. 7. Morgenblatt 12. l.

nak olyan ismeretek és ügyességek felhasználására, amelyeket az alkalmazott vagy az inas működésük szabályszerű előhaldásánál a munkaadó akaratával ennek vállalatában szereztek⁴.

7. A társas viszony megszűnte után a volt üzlettárs ép-ügy elárulhatja vagy akár verseny céljára felhasználhatja az e minőségénél fogva megtudott vagy a társ részéről reabízott titkot, mint a volt alkalmazott. Mindaz tehát, amit fent 5. alatt elmondtam, a társas viszony megszűnése utáni titoksértésre is áll. Kifejezetten egyenlősíti is a volt üzlettársat a volt alkalmazottal a *norvég* Btk. 294. §-a. Ha csak egyik tag válik ki a társaságból, erre feltétlenül ki kell terjednie a titok megőrzése köteletségének, míg ha a társaság teljesen feloszlik, a titoknak, mint immateriális javnak, a sorsa felől a felbontó szerződésben kell intézkedni.⁵ Nehéz kérdés, *mi történjék, ha a felbontó szerződés* erről a kérdéssel *nem diszponál*. Kohler id. h. különbséget tesz üzemi és üzleti titok között, és csak az előbbire nézve veszi irányadónak, hogy az a felosztásnál kire jutott, míg az utóbbit szabaddá válónak tekinti. Ez annyiban helyes is, hogy ettől eltérően csak egyetlen megoldás volna képzelhető, az t. i., hogy a titok, mint oszthatatlan érték, közös maradna a volt társak között, ami azonban valamennyi társ üzletének megbénítását eredményezhetné, mert pl. vevő-jegyzékek, a vevők bonítására vonatkozó feljegyzések és ezer más bizalmas adat felhasználásának tilalma csak az üzlet folytatásának meg-gátlásával volna keresztülvihető.

8. A társas viszony tartama alatt végül ugyanaz áll, amit a szolgálati viszonyra nézve fent, 6. alatt, mondtam el. A társasági tag versenytilalma is csak relatív (KT. 74., 134. §§), s így pl. a betéti társaság kültagja, akinek maga a törvény biztosítja a társasági könyvekbe és adatokba való betekintést (KT. 135. §), vajmi könnyen jut abba a helyzet-be, hogy magánúton, de egyébként tisztességes módon, megtudott és nem reabízott üzleti titkot elárulhasson anélkül, hogy ez „verseny céljára” történne, vagy „felhasználás” lenne, de mégis úgy, hogy abban a volt társa bizalmával való többé-kevésbé súlyos visszaélés foglaltatik. Ugyanígy járhat el — sőt még inkább — a beltag is. A jelen jog a tár-sat ily visszaéléssel szemben védtelenül hagyja.

IV. Ez a futólagos szemle is elég adatot szolgáltatott arra nézve, hogy *fennálló jogunk az üzleti titok védelmét csak mintegy ötletszerűen, rendszeri megalapozás nélkül, egyes kikapott vonatkozásokban viszi keresztül*. Az, ami hiányzik, az *üzleti titoknak, mint általános személyiségi jog-nak, elvi elismerése*, beleillesztése amaz oltalmi körbe, amely legalább is magánjogi téren megadja a személyiségvédelmet az azzal üzőtt minden visszaéléssel szemben.

Ez oltalom megvalósítási módjának legilletékesebb kife-jezői ma a *Magánjogi Törvényjavaslat* 107—109. §-ai, ame-lyek a sértettnek jogot adnak a sértés megszüntetésének és a sértéstől való eltiltásnak a követelésére is. Ennek a titok-sértésnél az a jelentősége, hogy az angol *injunction*-hoz ha-sonló bírói ítéletet lehetne nyerni, ha a titokelárulás meg-ismétlődésétől lehet tartani, a jövőre kihatólag. Nem gátolja ezt az, hogy a MT. 108. § 2. bekezdése a titokra való vonat-kozásban példálózva csak azt említi, hogy valaki a *sértettől eredő vagy hozzá intézett levéllel vagy egyéb bizalmas ter-mészetű irattal él vissza*. Ez egyfelől amúgyis csak exempli-fikáció, másfelől az egész fejezet — miként ezt a Magyar Jogászegyletben tett bíráló észrevételeimre maga *Szászy Béla* jelentette ki — csak mintegy keretül óhajtt szolgálni a jövőendő jogfejlődés számára, anélkül, hogy sztrikt jogtétele-ket kívánna adni.

Rendkívül élesen világítja meg ezt a jogi szemléletmódot a *svájci Bundesgericht* 1897 február 5-i ítélete (Orell Füssli contra Müller und Trüb, Entsch. XXIII. 205., *Curti* 2564. sz., idézi *Kohler*, Unl. Wettb. id. m. 246. l.):

Nun gehört es aber zum Individualrecht eines Ge-werbetreibenden, die internen Verhältnisse seines Ge-schäftes dem unbefugten Einblick Dritter zu entziehen und namentlich auch das etwa von ihm beobachtete be-sondere Verfahren bei der Herstellung seiner Fabrikate als seine Spezialität geheim zu halten. Es bedeutet also einen Eingriff in ein subjektives Recht des Gewerbe-treibenden, wenn ein Dritter durch unlautere Mittel sich in den Besitz des von ihm gehüteten Fabrikations-geheimnisses setzt und begründet den Anspruch auf Schadenersatz, sofern der Gewerbetreibende dadurch in seiner Konkurrenzfähigkeit beeinträchtigt wird.

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara zsűrije ugyan-ily jogfelfogást árult el, amikor üzleti titoknak nyilvánította

⁴ *Kohler*, Unl. Wettb. id. m. 264. l.

a hivatalos telefonkönyvbe írt bizalmas feljegyzéseket, ame-lyek alapján a címek üzleti látogatása történik (30.379/1925. sz., idézi *Bányász*, A tisztességtelen verseny, Bpest, 1926., 76. l.), valamint a vevők jegyzékét (Zsűri 1498—35/1925. sz., uott 90. l.).

V. Csak mellékesen jegyzem meg, hogy szerény nézetem szerint *túlszűkre fogja a titok fogalmát* a Bpesti Kamara *Juryje*, amikor (J. 6106/1928. *Bányász*, Védjegyvoltalom, Bpest 1929., 217. l.) azt vallja, hogy

„az üzleti titok fennforgásának elbírálásánál min-denkor kutatnunk kell annak eredetiségét és kizárólag eredeti, vagy a köztudatban újdonságként szereplő öt-letnek, árucikknek, üzleti eljárásnak adhatjuk meg a törvényes oltalmat...”

Sem az eredetiség, sem az újdonság nem fogalmi kel-léke a titoknak, hanem az, hogy tárgya ne legyen közismert⁶) és hogy a termeléshez, vagy az üzlet folytatásához tartoz-zék, továbbá, hogy a jogosult részéről fennforogjon az a szándék, hogy a tény titokban tartsa, végül, hogy a titok-tartás a vállalat érdekében álljon.⁷) Hogy az újdonság nem kellék, azt elmélet⁶) és gyakorlat⁷) egyaránt megállapította.

Álláspontját egyébként maga a Jury sem tartja fenn mereven, mert pl. J. 2836—1927. sz. véleményében (*Bányász* id. m. 218. l.) azt mondja, hogy

A versenytárs pályázatában szereplő technikai ké-szülékeknek más versenytárs részéről történő felhasználadása, úgyszintén az ezzel kapcsolatos írásbeli ajánlat adatainak lemásolása, mint a versenytárs pályázati tit-kának felhasználása — *függetlenül attól, hogy a kérdé-ses készülék újdonság erejével bír-e vagy nem* — meg nem engedett versenyesszköz.

Ellenben teljesen helytálló a Jury ama megállapítása, hogy:

Bármely csekély átalakítás és módosítás, ha az a gép használhatóságát és teljesítőképességét bármily cse-kély mértékben is fokozza, számot tarthat arra, hogy üz-leti titoknak minősíthessék, amennyiben a legcsekélyebb átalakítás, ha bármily kevés értékkel bír is a gép jobb munkaképessége tekintetében, a felfedezőnek olyan üz-leti eredményt biztosíthat, amely reá nézve jelentőséggel bírhat. (Vb. 26.889/1926., *Bányász* id. m. 217. l.)

S kiegészíti ezt a Reichsgericht 1912 febr. 27. III. 226/11. sz. ítélete (Mark. u. Wettb. XI. 540. l.), amely kifejti, hogy az a tény is lehet a titok tárgya, hogy több önmagában köz-ismert eljárás mód melyikét alkalmazza éppen a vállalat, ha-csak maga ez az alkalmazás is nem közismert.

Itt egész pregnánsan domborodik ki az a most említett szempont, hogy a titokká minősítés egyik kelléke az ahhoz fűződő érdek fennforgása.

Nem fosztja meg a titkot e jellegétől az sem, hogy azt a személyek bizonyos köre ismeri, mert a titoktartás kötele-sége ennek dacára fennállhat más személyekkel szemben, s pl. a Reichsgericht arra való hivatkozással ítélte el azt a munkást, aki egy népgyűlésen tartott beszédében elmondotta, mennyi volt főnökének egyévi bruttó bevétele és abból meny-nyit fordított személyes kiadásaira (1897 márc 2., Entsch. Strafs. 29. k. 426. l., idézi *Stadthagen*, Das Arbeiterrecht, Stuttgart 1904., 207. l.).

⁴ Igy Budapesti Törvényszék 13. P. 46.286/1928. sz., *Bányász*, Tisztességtelen verseny, Budapest, 1929., 188. l.

⁵ *Meszlény*, A tisztességtelen versenyről szóló törvény magyará-zata, Budapest, 1923., 121. sk. l.

⁶ *Kohler*, Unl. Wettb. id. m. 256. I. 3. alatt.

⁷ V. ö. *Meszlény* id. h.

Friss és Doctor Rt.

Mindenfajta
dobozt
gyárt.

Tel. Lipót 972-60

Joggyakorlat

Harmadik személyek, kik az ár betartására köteleztetést nem vállaltak, de a márkacikkek egységes áráról és annak fentartásáról tudomással bírnak, kötelezhetők-e, hogy a tisztességes üzleti verseny követelményeinek megsértése nélkül az előírt árakon alul ne adjanak el? — A választott bíróság jól tudja, hogy a kötelmi jog alapelvei szerint a szerződések csak azokat jogosítják és kötelezik, akik a szerződést megkötötték, ennek hatásai harmadik személyt általában nem érinthetnek. Ámde a kötelmi jognak ezt az alapelvét az újabb jogfejlődés több irányban áttörte: így abban az irányban is, hogy aki más, egy harmadik személy irányában fennálló köteletségének megszegésére szándékosan rábír, vagy mástól tudva oly szolgáltatást köt ki magának, mely által az egy harmadik személy irányában fennálló köteletségét megszegi: az a harmadiknak a köteletség megszegéséből eredő kárért az adóssal egyetemben felelős.

A szabadverseny elvén alapuló gazdasági és kereskedelmi rendszer mellett a piaci áron alul való eladás, sőt az előállítás — beszerzési áron aluli eladás is, ha az a valóságnak megfelel — rendszerint megengedett reklámeszköz, még akkor is, ha annak csábító hatásával kapcsolatban a versenyző más, nem olosabb árujának eladási lehetőségeit fokozza és versenytársai üzletét ezzel bármely mértékben hátrányosan befolyásolja.

Ebben az esetben sem hagyható figyelmen kívül az, hogy a márkacikkek előállítója az áru árát, annak lényeges tulajdonságával egyúttal a saját vagyonának alkatrészesévé teszi azáltal, hogy azt nemesak előre meghatározza és állandóan fentartja, hanem megtartását nagy áldozatokkal járó jogi szervezettel és anyagi eszközökkel biztosítja. Az ily árunak az ára nem pusztán közgazdasági jelenség, hanem egy meghatározott személynek, a márkatulajdonosnak vagyoni java, mely többnyire hosszú és fáradságos munkának, mindig jelentős erkölcsi és anyagi tőkének eredménye, tehát kétségtelenül olyan üzleti érték, amelynek a tisztességtelen eljárások elleni védelme éppen az 1923. V. te. célja.

A márkacikkeket az előírt áron alul eladó versenyző ezáltal az üzleti szokások tisztaságában el nem fogadott olyan feltűnő reklámeszközt vesz igénybe, mely csábító erejét: az árrontást, nem úgy, mint a szabadforgalomban levő áruk versenyénél a saját vagyonának felhasználásából, hanem meghatározott más egyéneknek, a márkatulajdonosok kimutatható vagyoni értékének egyenes megsemmisítéséből, vagy annak megkísérléséből meríti... mert az előírt márkára a márkatulajdonosnak csak azért és csak addig vagyoni értéke, amiért és ameddig azt fentartja és a fogyasztóhoz való eljutásig hatályos jogeszközökkel biztosítja... A márkatulajdonos szóbanlevő érdekvédelmének általános feltétele, úgy a szerződő féllel, mint a nem szerződő harmadik személlyel szemben az, hogy olyan zárt — lézagmentes — jogrendszert tartson fenn, amely önmagában alkalmas legyen minden viszonteladó vevő lekötésére. Ez a feltétel megdőlt és ezáltal a márkatulajdonos védelme is megszűnt akkor, ha a márkatulajdonos maga fogyasztóknak áron alul, vagy a viszonteladók (kereskedők) vevőknek ármegtartási kötelezettség vállalása (reverzális) nélkül ad el, vagy a kereskedő részére való továbbadást ennek lekötése (reverzális) nélkül másoknak (nagykereskedőknek) megengedi. (B. Vb. 39.820—1929.)

Versenytilalom. A Tv. szempontjából alkalmazottnak kell tekinteni a munkást, továbbá azt is, aki kiképzés céljából, vagy próbaidőre van alkalmazva, vagy aki a vállalat igazgatására, vagy felügyelésre hivatott vállalati szervhez tartozik. (15. §. utolsó bekezdés.) — aki szédelő feldicsérés céljából (16. §.) más vállalat alkalmazottjának, vagy másnak ajándékot, jutalmat, vagy más előnyt ad, juttat, vagy ígér avégből, hogy az alkalmazottnak, vagy a megbízottnak tisztességtelen magatartása folytán magának vagy másnak áruk vagy munkateljesítmények megszerzése vagy szolgáltatása tekintetében előnyt biztosítson vagy az említett vállalatnak üzleti vagy üzemi titkát megtudja, — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — vétséget követ el és három évig terjedhető fogházzal és ötszáz ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanígy büntetendő az az alkalmazott vagy megbízott, aki az előbbi bekezdésben említett tisztességtelen magatartásért magának vagy másnak ajándékot vagy előnyt követel, fogad el vagy az az iránt tett ígéretet nem utasítja vissza. (20. §.)

Az üzleti vesztegetés vétségét követi el tehát az (bárki!), aki az alkalmazott szolgálati köteletségének (hűségének) megszegése ellenében az alkalmazottnak ajándékot vagy jutalmat

sütőporból készült sütemény. Kérje fűszeresénél a 127 recepte tartalmazó ingyenes süteménykönyvet. Ha ott nem volna kapható, úgy forduljon egyenesen a gyárhoz: VIII, Conti uca 25, ahonnan bérmentve megküldik

ad, avagy a munkaadó tilalma ellenére az alkalmazottnak, a figyelmeztetések, borraalók szokott mértékét meghaladó előnyt juttat, avagy oly tevékenységre kívánja rábírtani, amely a munkaadó üzleti érdekeit károsítja. — feltéve, hogy az alkalmazott ily természetű ténykedéseiről (pl. szabad idejében a versenytárs javára teljesített szolgálatról) tudomással bírt és nem kötötte ki annak abban hagyását. A tisztességtelen verseny magánjogi tényállása és jogkövetkezményei beállanak akkor is, ha a vesztegetés célja nem éppen az alkalmazott szolgálati köteletségének a megszegése, hanem az úgy objektív elintézésének szubjektív előnyösebbé tétele.

A titoktartási kötelezettség a szolgálati viszony megszűnése után is fennáll, ha a szolgálat vállalása az üzleti titkok kitudása céljából történt. (K. VIII. 3977—1927.)

Joggyakorlatunk szerint mi sem állja útját annak, hogy a munkaadó az alkalmazott üzleti tevékenységét a szolgálati viszony megszűnése után időre is korlátozza, illetőleg az alkalmazottal versenytitkai megállapodást kössön. Egy konkrét peres ügyben felperes alkalmazottja, aki több mint 19 évig állott felperes szolgálatában és kötelezettséget vállalt arra, hogy a felperes vállalatában tudomására jutott üzemi és gyártási titkokat közölni mással nem fogja, — vállalt kötelezettségének nem tett eleget és egy német szaklapban közzétett egy oly cikket, amelyben munkaadójának egy gyártási eljárását és receptjét elárulta. Jogszabályaink (a versenytörvény) szerint nem szabad általában a törvénybe vagy a jó erkölcsbe ütköző módon szerzett tudást verseny céljaira felhasználni. Kifejezetten tiltja a szolgálati vagy társasviszony tartama alatt az alkalmazottnak, vagy üzlettársnak az e minőségénél fogva megtudott, avagy reábizott üzleti, vagy üzemi titkok elárulását, vagy annak verseny céljaira a maga, vagy más javára való felhasználását. A szabadalmi törvény rendelkezései szerint, pedig bár a szabadalom a feltaláló vagy törvényes jogutódját illeti, az állami, vagy magánalkalmazásban álló személyek részére az állam kormánya, vagy a magánvállalat felszólalása esetében megtagadható a védelem, ha a bejelentőnek alkalmazásából, vagy állásából folyó teendője volt a feltalálás, vagy szerződése kötelezte őt arra, hogy szakértelmét olyan gyártási eljárások vagy ipari termékek feltalálására használja fel, mint amikre a szabadalmat kéri.

A bíróságnak (bpesti kir. tvsz.) a konkrét peres ügyben elfoglalt jogi álláspontja szerint, még ha az alkalmazott találta is fel az általa egy szaklapban közzétett eljárást az az ő szellemi tulajdonát már nem képezi, főleg, ha az alkalmazott nem is kívánta magának megtartani a szellemi tulajdonjogát. Az állam és sok magánvállalat alkalmazottját sokszor kizárólag bizonyos kísérletek végzése végett tartja és neki a szükséges eszközöket, tőkét rendelkezésükre bo-

csátja. *Méltányos tehát, így szól az ítélet, ha a törvényhozó jogot ad a munkaadónak arra, hogy a pénzüket felemésztő kísérletek eredményét a maguk részére igénybevehessék.* Ez okból alkotta meg a törvényhozás a szabadalmi törvény (1895: 37. cikkének) 6. §-át, amelyben elismeri a munkaadónak alkalmazottja találmányára való jogát és ez okból a bíróság nem is látta szükségesnek bizonyítás tárgyává tenni azt, hogy az alkalmazott által a szaklapban ismertetett eljárást ki találta fel és a törvény alapján alkalmazottat a kifogásolt újságcikkek közlésének ismétlésétől eltiltotta és egyben szerződéses kötelezettségének megfelelően kötbér fizetésére is kötelezte. (B. Tsz. 43.796—1928.) Ez álláspontot a Jury is osztja. (J. 40.338/M.—1929.)

Egyes adatok kiírása árjegyzékekből, ha meg is engedhető, az egész különleges és jellegzetes rendszer átvétele, egyes csoportok átvétele, nem egyeztethető össze az üzleti jó erkölccsel. (J. 40.338/E—1929.)

Egyes vevők magasabb árban való kiszolgálása. A Jury ama álláspontjának ad kifejezést, hogy az egyes versenyvállalatok *ármegállapításaikban semmiféle irányú korlátozást nem szenvedhetnek*, úgyszintén az egyes versenyvállalatoknak nyújtott, illetve nyújtandó *kedvezések* szempontjából ugyanezek nem vonhatók felelősségre. E felfogásnak meg-

felelően, a Jury nézete szerint, a versenytörvény szempontjából nem tekinthető tisztességtelen magatartásnak a versenyvállalatnak ama üzleti eljárása, hogy a *kartellen kívül* álló versenytársaktól vásárló vevőket magasabb árban szolgálja ki, feltéve, hogy e *támadás* az illető versenytárs tönkretételére nem irányul, illetve indokolatlan bojkott erejével hat. (J. 36.504/B—1929.)

SCHULER JÓZSEF RT.

Első magyar acélírótoll-, tollszár- és indigómásolópapírgyár
Budapest, X.

GYÁRTMÁNYAI: Acélírótoll, fémtoll, tollszár, rajzszeg, szőnyegszeg, iratkapocs gömbölyű és lapos fejjel, drót- („Gem”) sarok-gépfűző- és másféle iratkapocs, iróngyalu, irónvédő, irónhosszabbító, irónklips, irónkörző, hajlítható acélvonalzó, iratszorító (Letter-Clips) papír- és cipőfűzőszem („Oesen”), cipőkapocs (Agraften), zsinórvégtű, biztosító-, haj- és gombostű.

Indigó- és színes másolópapír, szén- (Carbon) papír, fény- és rajzmásolópapír, viasz- és cerezinpapír, átnyomó- (autógraf) papír, olajlap, sebességmérőszalag.

Fekete-, színes- és másolóírórn, különféle színes-, pasztell-erdész- és jelzőkréta, valamint marhajelzőkréta.

GLASNER MIKSA

Tápszergyár RT. Udvari szállító

Budapest, VI., Király ucca 56

Telefon : 229-14 és 287-41

Fióküzlet: VIII., Muzeum körút 2

Telefon : József 358-62

Diabetikai tápszerek

SAVOLY

ILLATSZER ÉS PIPERESZAPPAN-
GYÁRAI RÉSZV.-TÁRS.

Budapest, VI., Lövöldetér 4

A legrégebbi magyar gyár,
melynek gyártmányai
még külföldi relációban is
elsősorúak :: :: :: :: ::

Ujságüzem Rt., Budapest, VII, Erzsébet körút 5:

VEZETŐ MÁRKÁK:

„Hutter szarvas-szappan”

„Schicht szarvas-szappan”

„Schicht kulcs-szappan”

„Schicht hattyú-szappan”

„Hutter-féle Asszonydicséret”

„Hutter-féle mosószerkivonat”

„Radion” önműködő mosószer

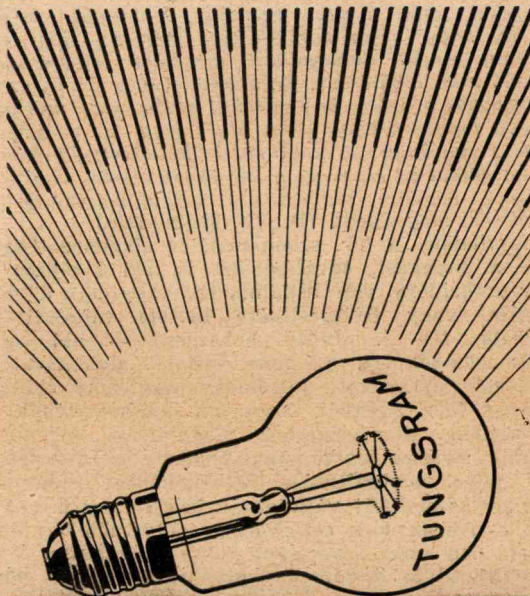
„Hutter” étolaj

„Ceres” ételzsír

GYÁRTJA:

Hutter József Szappangyár
Olajipar Részvénytársaság

VII., Erzsébet-Körút 6. Telefon : József 461—94

TUNGSRAM

Felelős üzemvezető: Wózner Ignác.

Budapesti Nemzetközi Vásár

minden év tavaszán

Rendezi a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara. Közel 1500 kiállító, 400.000 látogató, 16.000 külföldi látogató. — Belföldön 50 százalékos, külföldön 16 államban 25—50 százalékos terjedő utazási kedvezmény. Vízummentes határátlépés!!

A városi iroda címe: Alkotmány u. 8. Tel. A. 264-03

HANGYA IPAR RT.

Budapest, IX, Boráros
tér 1. sz. Telefon:
Automata 879-20

Gyártmányok: szappan, háztartási, vegyeszeti, kozmetikai cikkek, likőrök, sós-borszesz, kefe, ecset, meszelő és seprőárúk. Borpincék

ALAPITVA
1868

REICH ADOLF FIAI

ZSINÓR, SZALAG, PASZOMÁNYÁRUGYÁR
Budapest, VI., Váci út 173. sz.
Iroda és raktár: V., Erzsébet tér 7

HERZ
SZALÁMI VILÁGHÍRŰ

HUNYADI JÁNOS

VILÁGHÍRŰ
TERMÉSZETES
KESERŰVÍZ!

A világ orvosi tekintélyei által ajánlva. Több mint hatvan éve egyenlő összetételben kerül a világ minden részében forgalomba. Kiváló gyógyhatású a végbél fájdalmas betegségeinél, székrekedésnél, aranyeres bántalmaknál, vérkeringési zavaroknál, érlelmesedésnél. Vértódulás, rheuma, köszvény ellen. A gyomor-, bél-, máj- és epekö-betegségeknél. Elő- és utókezelésre a marienbadi vagy karlsbadi kúránál. Emésztési zavarokat s étvágytalanságot rövidesen helyrehozza.

Rendes adag: reggel éhgyomorra egy pohárral tele, lehetőleg langyosan!

Tulajdonos: Saxlehner András, Budapest

BAEDER ILLATSZERGYÁR RT

Ujpest, Erzsébet ucca 2-4. sz.
TELEFON: LIPÓT 986-97

EXCELLENT
HARSELYEM
FEHÉRNEMŰ

legtökéletesebb műselyem fehérenemű!
Garantált mosható!

Gyártja a

Selyem- és Gyapjúárugyár Rt. Gyár: VI., Váci út 177
Városi iroda: V., Balvány ucca 16-18. Telefon: L. 901-57

Gyárt a fenti cikken kívül tiszta műselyemtrikósövetet végekben, gyapjú- és pamutfonállal vegyített selyemtrikósövetet végekben, plüss trikóanyagot, továbbá a fent említett anyagokból konfekcionált női nadrágokat, valamint kombinéket egyszerű és díszes kivitelben

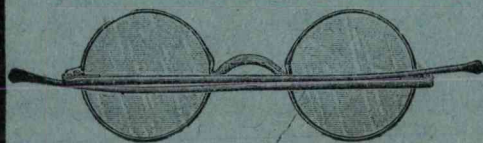
CORDATIC
kisebb üzembiztonság

CORDATIC
nagyobb üzembiztonság

CALDERONI ÉS TÁRSA

Budapest, V. Vörösmarty
tér 1. szám (Haas-palota)

Alapított: 1819-ben. Telefon: Auf. 811-48

Látesővek, lorngettek szemüvegek és orrszíptetők a legfinomabb kivitelben. Zeiss-, Punktal- és Ultrasin-üvegek. Fényképezési cikkek

RECEPTKÖNYVET INGYEN KÖLD STELLA GYÁR
BUDAPEST, VII., ROTTENBILLER-U. 46.

SALICYLSAV-CHINOIN

legkönnyebb, legjobb, legolcsóbb. Minden tekintetben kiállja a külföldi készítményekkel a versenyt!

TÖRLEY
PEZSGŐ

Meinl kávé

SIDOL

FÉM-, ABLAK- ÉS
MÁRVÁNY-
TISZTÍTÓ-
SZER

A NEKTÁR gyógytápsör

csökkentett alkoholtartalommal, fokozott tápanyag (extrakt) mennyiséggel. Údit, de nem bódít. Orvosok ajánlják. Megrendelhető a

Fővárosi Sörfőző Részv.-Társ.-nál

Kőbányán. Gyártelep: X, Maglódi út 47. Tel. J. 463-89 és a

Városi raktárnál: Budapest, VIII., Tavaszmező ucca 7.

Telefon: 463-83. sz.

SCHMOLL-pasta

Gyártja: Schmoll és
Kallós Részv.-Társ.
Budapest, V. Véső u. 7
Telefon: L. 909-37